

OHJEITA EROAVALLE

LAHDEN
ENSI- JA TURVAKOTI RY

ERO LAPSIPERHEESSÄ - työ

Ohjeita eroavalle

1. Ero

1.1 Avioero

Ensimmäinen hakemus

Avioeroa koskeva asia pannaan vireille käräjäoikeudelle toimitettavalla kirjallisella hakemuksella. Sen voivat tehdä puoliset yhdessä tai toinen puoliso yksin. Hakemus haetaan ja jätetään käräjäoikeuden kansliaan joko itse tai valtuutetun asiamiehen toimesta. Hakemus voidaan lähettää myös postitse tai sähköpostina.

Harkinta-aika

Harkinta-aika alkaa siitä, kun yhteinen avioerohakemus on jätetty tai toisen puolison tekemä hakemus on annettu toiselle puolisolle tiedoksi. Hakemuksen tiedoksiantamisesta huolehtii käräjäoikeus. Harkinta-aika on kuusi kuukautta.

Toinen hakemus

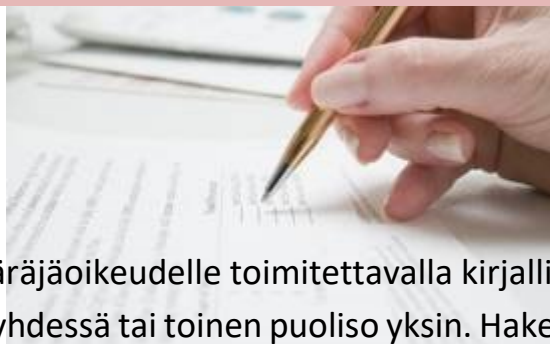
Puolisot tuomitaan avioeroon, kun kuuden kuukauden harkinta-aika on kulunut umpeen ja puoliset yhdessä tai toinen heistä vaatii avioeroa uudella hakemuksella, joka edellisen tavoin toimitetaan käräjäoikeuteen.

Avioeroasia raukeaa, jos vaatimusta avioeroon tuomitsemisesta ei ole tehty vuoden kuluessa harkinta-ajan alkamisesta.

Ilman harkinta-aikaa puolisoilla on oikeus saada avioero, jos he ovat asuneet keskeytyksettä erillään viimeiset kaksi vuotta.

1.2 Avoero

Avoliitosta erottaessa ei tarvita kenenkään muun päätöstä kuin asianosaisten itsensä. Eroon liittyvät muut asiat, kuten lapsen asiat ja omaisuuden jako, tulee tällöinkin järjestää niihin liittyvien säädösten mukaan.

2. Eron yhteydessä käsiteltävät lapsen liittyvät asiat

2.1 Avioeron yhteydessä

Vanhemmilla on lähtökohtaisesti sopimusvapaus ja he voivat tehdä sopimuksen lapsen huollosta, asumisesta ja tapaamisoikeudesta joko suullisesti tai kirjallisesti. Jotta sopimus olisi täytännönpanokelpoinen, tulee se laatia kirjallisesti oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaisesti lapsen asuinkunnan lastenvalvojalla. Lastenvalvoja vahvistaa sopimuksen, jos se on lapsen edun mukainen. Vahvistettu sopimus vastaa lainvoimaltaan tuomioistuimen antamaa ratkaisua.

Jos yhteisymmärrykseen ei päästä, oikeus ratkaisee huollon, asumisen ja muut tähän liittyvät asiat. Tällöin käräjäoikeus saattaa pyytää selvitystä sosiaalitoimelta. Selvityksessä arvioidaan mm. vanhemmuutta hyvän hoidon ja kasvatuksen näkökulmasta; missä määrin vanhempi on osallistunut lapsen hoitoon, kyky tarjota lapselle turvallinen ja ymmärtäväinen kasvuympäristö, vanhemman terveydentila, taloustilanne sekä asumisjärjestelyt.

Lapsenhuoltomuodot erotilanteessa

- **Yhteishuolto** tarkoittaa sitä, että vanhemmat yhdessä päättävät lapsensa tärkeistä asioista, kuten nimestä, hoidosta, kasvatuksesta, passista, asuinpaikasta, kansalaisuudesta, äidinkielestä, uskontokunnasta, koulutuksesta ja terveydenhuollosta sekä lapsen omaisuuden käytöstä.

Yhteishuollossa kummallakin huoltajalla on oikeus saada tietoja lapsestaan viranomaisilta esim. päivähoidosta, lääkäriltä, opettajilta ja poliisilta.

Joskus tuomioistuin voi päättää huoltajien välisestä tehtävien jaosta erikseen ja antaa päätösvallan jossakin asiassa yksin toiselle vanhemmalle. Tällöin puhutaan **rajoitetusta yhteishuollosta**.

- **Yksinhuolto** tarkoittaa sitä, että vain toinen vanhemmista on lapsen huoltaja ja hän tekee yksin kaikki lasta koskevat päätökset. Viranomaiset (esim. päiväkotit, koulu, terveydenhoito, sosiaalitoimi) antavat lasta koskevat tiedot vain huoltajalle ja vain huoltajan erikseen antamalla luvalla toiselle vanhemmalle (ellei toisin ole päätetty).

Lapsen asuminen

Silloin kun vanhemmat ovat yhdessä lapsen huoltajia, mutta eivät asu yhdessä, on ratkaistava, kumman vanhemman luona lapsi asuu. **Lähtökohtana tulee olla lapsen etu.** Harkittaessa lapsen asuinpaikkaa, on tärkeää ottaa huomioon, kuinka asuminen ja lapsen arkeen kuuluvat asiat järjestyvät käytännössä parhaiten.

Vuoroasuminen tarkoittaa sitä, että lapsi asuu puolet tai lähes puolet ajastaan vuorotellen vanhempiensa luona (vaatii hyviä suhteita vanhempien välillä ja on toivottavaa, että vanhemmat asuvat lähekkäin, jolloin koulu, päiväkotiki ja kaverit pysyvät ennallaan). Joissakin tapauksissa lapset asuvat pysyvästi samassa paikassa ja vanhemmat asuvat vuorotellen heidän kanssaan. Lapsi voi kuitenkin olla virallisesti kirjoilla vain yhdessä paikassa (lähivanhempi). Muista lapsen etu, ei se, mikä sopii vanhemmille parhaiten!

Lähivanhempi = lapsen kanssa pääsääntöisesti asuva vanhempi.

Etävanhempi = vanhempi, joka ei pääsääntöisesti asu lapsen kanssa.

Tapaamisoikeus

Lapsen tapaamisoikeuden tarkoituksena on turvata lapselle oikeus pitää yhteyttä ja tavata vanhempia, jonka luona hän ei asu. Tapaamisoikeuden turvaaminen on kummankin vanhemman vastuulla. Lapsen oikeus tavata vanhempia ei ole sidoksissa siihen, onko vanhempi lapsen huoltaja vai ei. Tapaamisoikeus voidaan vahvistaa vain lapsen ja vanhemman välille.

Lapsen elatus

Vanhemmilla on velvollisuus elättää alaikäistä lastaan. Lapsella on oikeus riittävästi elatukseen, joka käsittää lapsen kehitystason mukaisten aineellisten ja henkisten tarpeiden tyydyttämisen, lapsen tarvitseman hoidon ja koulutuksen sekä tästä aiheutuvat kustannukset.

Vanhemmat vastaavat lapsensa elatuksesta kykynsä mukaan. Etävanhemman maksaman elatusavun suuruus määräytyy lapsen elatuksen tarpeen ja molempien vanhempien elatuskyvyn perusteella.

Lapsen oikeus saada elatusta vanhemmiltaan päättyy, kun hän täyttää kahdeksantoista vuotta. Jos lapsi käy kuitenkin vielä koulua, hänen on mahdollista hakea vanhemmaltaan koulutusavustusta.

Elatusavun määrästä ja suorittamistavasta sovitaan vanhempien keskinäisellä sopimuksella tai lastenvalvojan vahvistamalla sopimuksella. Jos vanhemmat eivät pääse keskenään sovintoon lapsen elatusta koskevassa asiassa, voidaan asia viedä tuomioistuimen ratkaistavaksi.

Elatusapu voidaan vahvistaa jatkuvasti voimassa olevaksi tai määräajaksi tai suoritettavaksi erimääräisenä eri ajanjaksoilta. Elatusapu maksetaan kuukausittain etukäteen tai se voidaan sopia maksettavaksi kertasuorituksena. Elatusmaksu on maksettava erääntymispäivänä pääsääntöisesti lapsen lähivanhemman pankkitilille. Jollei elatusapua makseta erääntymispäivänä, ne voidaan ulosmitata elatusvelvolliselta.

Lapsella on oikeus **elatustukeen**, jos

- elatusvelvollinen on laiminlyönyt *vahvistetun* elatusavun maksamisen (vahvistettu = joko lastenvalvojan vahvistama sopimus tai tuomioistuimen päätös)
- elatusapu on vahvistettu elatustukea pienemmäksi elatusvelvollisen vanhemman taloudellisen tilanteen vuoksi
- elatusapua ei ole vahvistettu lainkaan maksettavaksi elatusvelvollisen taloudellisen tilanteen vuoksi
- avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen isyyttä ei ole vahvistettu.
- olet adoptoinut lapsen ilman kumppania.

Täysi elatustuki on 158,74 €/kk , se tarkistetaan vuosittain indeksillä. Elatustuki on verotonta tuloa ja sen toimeenpanosta vastaa KELA.

2.2 Avoeron yhteydessä

Avioeron yhteydessä käytettävää menettelyä käytetään soveltuvin osin myös avoerossa. Tämä tarkoittaa sitä, että mikäli molemmat vanhemmat ovat lapsen

huoltajia ja vanhemmat eroavat avoliitosta, sovitaan lapsen hullosta, asumisesta, tapaamisoikeudesta ja elatusavusta edellä mainituin tavoin.

3. Perheasioiden sovittelu

Perheasioiden sovittelu on mahdollista silloin, kun avio- tai avopuolisot miettivät eroa tai pohtivat eron jälkeistä tilannetta. Sovittelun avulla halutaan helpottaa perheen elämää riippumatta siitä, päätyvätkö puoliset eroon. Sovittelussa kiinnitetään erityistä huomiota lasten asemaan ja tilanteeseen perheessä sekä siihen, että lapset voivat säilyttää hyvät suhteet kumpaankin vanhempaansa myös avio- tai avoeron jälkeen.

Sovittelupalvelun käyttäminen on vapaaehtoista ja luottamuksellista. Sovittelun järjestämisestä huolehtivat kunnan sosiaaliviranomaiset, perheasiain neuvottelukeskus ja perheneuvola. Näiden lisäksi sovittelupalveluita voivat antaa tähän luvan saaneet yhteisöt ja henkilöt.

4. Omaisuuden jako eli ositus

4.1 Avioerossa

Omaisuuden jako voidaan toimittaa siten, että osapuolet tekevät keskenään sopimuksen (sopimusositus). Tällöin siitä laaditaan asiakirja, joka on päivättävä ja allekirjoitettava sekä kahden esteettömän henkilön todistettava oikeaksi.

Jos osapuolet eivät pääse asiassa yksimielisyyteen, osituksen toimittaa tuomioistuimen tähän tehtävään määräämä pesänjakaja, tavallisesti asianajaja.

Omaisuuden ositusta voidaan **sovittaa** silloin, jos se johtaisi kohtuuttomaan lopputulokseen tai siihen, että toinen puoliso saisi perusteettomasti taloudellista etua. Kun osituksen sovittelua harkitaan, otetaan erityisesti huomioon avioliiton kesto aika, puolisoiden toiminta yhteisen talouden hyväksi ja omaisuuden säilyttämiseksi ja kartuttamiseksi. Sovittelupäätöksen tekee tuomioistuimen määräämä pesänjakaja.

4.2 Avoerossa

Jos avoliitto on purkautunut ennen 1.4.2011, yhteistalouden purkuun ei ole erityisiä säännöksiä. Peruseriaate tällöin on, että kumpikin pitää oman omaisuutensa ja yhteisen omaisuuden jaosta tulee sopia. Riitatapauksessa omaisuuden omistusoikeus tulee todistaa esim. kuiteilla.

Avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta on tullut voimaan uusi laki 1.4.2011. Tätä lakia sovelletaan avoliittoihin, jotka ovat päättyneet sinä päivänä tai sen jälkeen. Lisäksi edellytetään lain soveltamiseksi, että avoliitto on kestänyt vähintään viisi vuotta tai puolisoilla on tai on ollut yhteinen tai yhteisessä huollossa oleva lapsi.

Uuden lain perusteella toimitettavissa yhteistalouden purkamisissa lähtökohtana on, että kumpikin puoliso pitää oman omaisuutensa. Jos irtaimen esineen osalta ei selviä, kummalle se kuuluu, se katsotaan yhteiseksi.

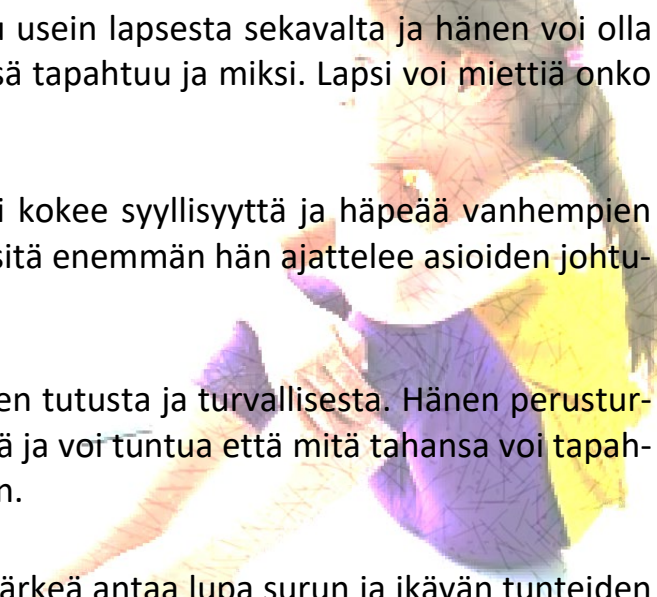
Uutta lakia sovellettaessa voi myös tulla kyseeseen oikeus hyvitykseen. Jos puoliso on auttanut toista puolisoa kartuttamaan omaisuuttaan ja omaisuuden jakaminen pelkästään omistussuhteen perusteella merkitsisi hyötymistä toisen kustannuksella eikä hyötyminen ole vähäinen, voi auttaneella puolisoilla olla oikeus hyvitykseen.

Hyvitykseen oikeuttava panos voi olla esim. taloustyötä kotona toisen kartuttaessa omaisuuttaan työelämässä. Se voi olla myös merkittävä rakennus- ja korjaustyö tai pitkäaikainen hoivatyö kotona toisen puolison hyväksi.

Omaisuuden erottelusta ja hyvityksestä on uuden lain mukaan mahdollista sopia puolisoitten kesken. Mikäli sopiminen ei onnistu, voi asiaa varten hakea oikeudelta pesänjakajan määräämistä, joka päättää jaosta ja hyvityksestä. Hyvitysvaatimus voidaan myös saattaa kanteella oikeuden ratkaistavaksi.

Hyvitys tulee vaatia joko erottelussa tai viimeistään kuuden kuukauden kuluessa erottelusta.

5. Lapsen tunteita erossa

-
- ☼ **Hämmennys:** Erotilanne tuntuu usein lapsesta sekavalta ja hänen voi olla vaikea ymmärtää, mitä perheessä tapahtuu ja miksi. Lapsi voi miettiä onko tapahtumat totta.
 - ☼ **Syällisyys ja häpeä:** Usein lapsi kokee syällisyyttä ja häpeää vanhempien erosta. Mitä pienempi lapsi on, sitä enemmän hän ajattelee asioiden johtuvan itsestään.
 - ☼ **Pelko:** Lasta pelottaa luopuminen tutusta ja turvallisesta. Hänen perusturvallisuuden tunteensa voi järkkäytyä ja voi tuntua että mitä tahansa voi tapahtua. Hylkääkö vanhempi hänetkin.
 - ☼ **Ikävä ja suru:** Vanhemman on tärkeä antaa lupa surun ja ikävän tunteiden ilmaistamiseen. Joskus lapsen voi olla vaikea puhua kipeistä asioista ja tunteista, jolloin hän vetäytyy omiin oloihinsa eikä hae lohtua.
 - ☼ **Pettymys:** Eron jälkeen lapset usein toivovat vanhempien rakastuvan uudelleen ja muuttavan takaisin yhteen. Lapsi kokee pettymystä, kun toiveet eivät toteudu.
 - ☼ **Viha:** Lapsella on oikeus olla vihainen siitä, että vanhemmat ovat eronneet ja hän on joutunut luopumaan monista asioista ja mahdollisesti ihmissuhteista.
 - ☼ **Helpotus:** Lasta helpottaa kun hän saa irrottautua aikuisten asioista. Lapsen tehtävä ei ole lohduttaa vanhempaa.
 - ☼ **Ilo:** Vanhempien ero voi lapsesta tuntua vielä pitkän aikaa pahalta. Aikaa myöten kun lapsi oppii hyväksymään tapahtuneen, myös paha olo vähenee. Lapsen on hyvä oppia tuntemaan omat vahvuutensa ja pitämään itsestään juuri sellaisena kuin on.

6. Miten autan lastani erossa

- ☼ Kerro lapselle erosta ja sen syistä. Sano, ettei ero ole hänen syytään.
- ☼ Kerro lapselle, että vanhemmat eivät eroa hänestä ja auta lasta kertomaan asiasta kavereille ja muille aikuisille.
- ☼ Säilytä arjen rutiinit mahdollisimman muuttumattomina ja valmistele lasta parhaasi mukaan tuleviin muutoksiin.
- ☼ Anna lupa lapsen kaikenlaisille tunteille, älä jätä lasta yksin ikävään ja suruun vaan lohduta häntä.
- ☼ Kannusta lastasi ilmaisemaan tunteitaan jutellen, piirtäen, kirjoittaen tai muulla hänelle luontaisella tavalla.
- ☼ Pysy itse rauhallisena lapsen tunnekuohun aikana ja ohjaa häntä rakentamaan kiukun purkamiseen.
- ☼ Vältä riitelyä toisen vanhemman kanssa lapsen kuullen. Tue lapsen ja toisen vanhemman suhdetta sekä lapsen myönteistä mielikuvaa toisesta vanhemmastaan.
- ☼ Kerro lapselle, että vanhempien riidat eivät ole hänen syytään. Älä viestitä aikuisten asioita lapsen kautta.
- ☼ Luo turvaa olemalla lapsen lähellä. Älä vuodata omia hankalia tunteitasi lapselle.
- ☼ Anna lapsen muistella menneitä ja katsella valokuvia. Tee yhdessä lapsen kanssa mukavia asioita.
- ☼ Kiitä ja kehu lastasi usein ja kannusta häntä nauttimaan iän mukaisista asioista.

7. Mitä muita asioita tulisi hoitaa/huomioida

- Osoitteenmuutos postiin ja maistraattiin. Jos jäät vanhaan osoitteeseen, tarkista maistraatista, että toinen on tehnyt osoitteenmuutoksen.
- Kelan etuudet: Mitä maksetaan ja kenelle kuuluu esim. asumistuki, lapsilisät ja yksinhuoltajakorotukset. Kaikkiin etuuksiin tarvittaessa siirrot, katkaisut ja tarkistushakemukset.
- Vanhassa asunnossa vesimaksut ja muut henkilölukuun perustuvat maksut ajantasalle (miten autopaikka?).
- Tarkista asunnon/perheen sähkösojimus, vakuutukset, puhelimet, nettiyhetydet, bonuskortit yms. - kenen nimissä ne ovat ja siirrä omiin nimiin.
- Asunnon ja muiden lainojen tarkistukset ja siirrot omille tai toisen nimelle. Suoraveloitusten tarkistaminen, että menee oikealta tililtä.
- Jos yhteinen tili, hanki oma tili (tai poista oman tilisi käyttöoikeus toiselta). Etuuksien, palkkojen ja muiden maksujen siirto omalle tilille.
- Lasten tilit ja niiden käyttöoikeus.
- Lehdet ym. yhdessä tilatut asiat tarkistukseen. Kenelle tilattu ja kuka maksaa?
- Sairaaloissa ja työpaikalla ym. lähiomaisen tietojen tarkistus.
- Jos muutto, niin lasten koulut, päiväkodit yms. kuntoon.
- Vakuutukset ajantasalle (edunsaajat?).
- Testamentit ajantasalle.
- Kotihoidontuki ja siinä hoitolisän tarkistushakemus.
- Lasten avuntarve ja mistä siihen apua? (Ero lapsiperheessä-työ, neuvola, kouluterveydenhuolto, perheneuvola + ks. liite eropalveluista).
- Oma avuntarve ja jaksaminen. Mistä ja millaista apua? (kunnallinen terveydenhuolto, työterveys + ks. liite eropalveluista).

Hyvin hoidettu ero luo pohjan eron jälkeen jatkuvalla elämälle ja vanhempien yhteistoiminnalle lapsen asioissa.

Eroauttajien yhteystiedot

PERHEOIKEUDELLISET PALVELUT; LASTENVALVOJAT

Aleksanterinkatu 18 A, 4.krs
15140 Lahti

Ajanvaraus, neuvonta ja ohjaus: **044 482 0341**, Maanantai – Torstai klo 9 – 11 ja 13 – 14

PERHEASIAINSOVITTELU / PERHENEUVOLA

Aleksanterinkatu 18 A 15140 Lahti
(03) 818 3700

www.perheneuvola.fi

ERO LAPSIPERHEESSÄ -TYÖ VANHEMMAN NEUVO- JA LASTEN ERORYHMÄT, ASIAKASTAPAAMISET

Launeenkatu 8, Lahti

Anne Meritie 044 750 4555, Mika Ketonen 050 561 4142
etunimi.sukunimi@letk.fi

www.lahdenensijaturvakoti.fi

LAHDEN ENSI- JA TURVAKOTI RY

PERHENEUVONTA JA ERORYHMÄT

Lahten seurakuntien Perheasiain neuvottelukeskus
Vapaudenkatu 6 A, **2.krs.**, 15110 Lahti

p. 044 7191 535, ajanvaraus ma, ke, pe klo 8-11

<http://www.parisuhdeapua.fi>

ERORYHMÄT MIEHILLE, HENKILÖKOHTAISET KESKUSTELUT

Aleksanterinkatu 30, 15110 Lahti

Timo Tikka 050 511 3360 Ilmo Saneri 050 511 3361

miessakit.lahti@miessakit.fi

www.miessakit.fi

MIESSAKIT RY

LAHDEN SEUDUN KRIISIKESKUS

Saimaankatu 9 A 10, 15110 Lahti

p. (03) 877 660

toimisto@lahdenkriisikeskus.fi

www.lahdenkriisikeskus.fi

LAHDEN SEUDUN YHDEN VANHEMMAN PERHEET

Olohuone, parittomien turinat

lahdenseudunymp@gmail.com tai 040 1721630

Yhden vanhemman perheiden liitto ry

p. (09) 147 215, 040 541 5294

www.yyl.fi

EROAUTTAMISEN NETTILINKIT

www.apuaeroon.fi

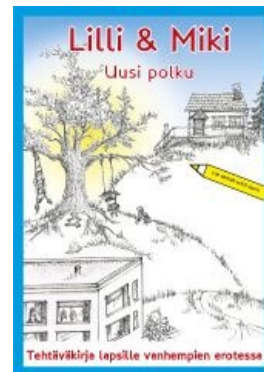
<https://ensijaturvakotienliitto.fi/tietoa-liitosta/nain-me-autamme/eroauttaminen/>

www.mll.fi/vanhempainnetti/kipupisteita/perheen_kriisit_ja_muutokset/vanhempien_ero/

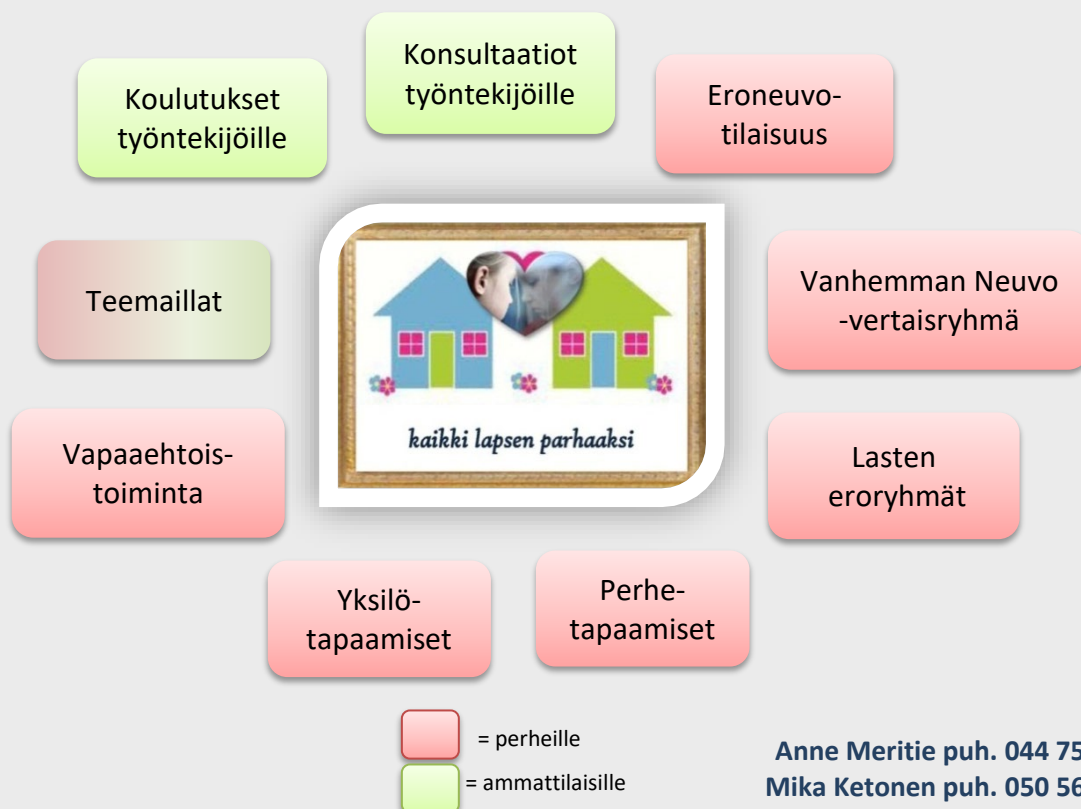
Lilli ja Miki – uusi polku; Tehtäväkirja lapsille vanhempien erotessa

Tehtäväkirja on tarkoitettu 6-12 vuotiaalle lapsille, joiden vanhemmat ovat eronneet. Sen tarkoitus on auttaa lasta käsittelemään eron tuomia muutoksia sekä eroon liittyviä tunteita ja ajatuksia.

Tehtäväkirja on tilattavissa www.lahdenensijaturvakoti.fi tai toimisto@lahdenensijaturvakoti.fi, (hinta 5 €.)

ERO LAPSIPERHEESSÄ - työ

Anne Meritie puh. 044 750 4555
 Mika Ketonen puh. 050 561 4142
 Launeekatu 8, 15100 Lahti
 etunimi.sukunimi@letk.fi
 www.lahdenensijaturvakoti.fi

Tämä opas on tarkoitettu eroa miettiville ja eronneille vanhemmille sekä heidän läheisilleen. Opasvihkonen sisältää tietoa eroon liittyvistä asioista sekä käytännön neuvoja erotilanteeseen. On hyvä muistaa, että ero koskettaa aina myös lapsia ja eron vaikutukset lapsen elämään riippuvat pitkälti siitä, miten vanhemmat hoitavat eron. Opas on Eroperheen kahden kodin lapset -projektin kokoama. Projekti (v. 2011- 2015) on osa Lahden ensi- ja turvakoti ry:n toimintaa ja sen rahoituksesta vastaa Raha-automaattiyhdistys.

